

בשבילי הפרשה

ישיבת מיר ירושלים

גיליון שבועי לתלמידי, בוגרי וידידי ישיבת מיר

פרשת כי תצא, תשפ"ד

מתוך הספר "נס ההצלה של ישיבת מיר" שנכתב ע"י תלמיד הישיבה הגאון רבי אלחנן יוסף הרצמן זצ"ל המתאר את חודש אלו בשנחאי בימי סוף מלחמת העולם השנייה: "לא אקח ממי שאינו ראוי להחזיק תורה"

לאחר כניעת יפן

אלול תש"ה.

המאורעות שקרו רק זה עתה: הטלת פצצות האטום על יפן, כניעתה, כיבוש שנחאי בידי צבא סין הלאומנית. האפשרויות שלנו עתה עם סיום המלחמה, באופן טבעי יכלו לעורר התעניינות מסויימת.

מרון המשגיח (הגאון הרב יחזקאל לוינסקי זצלה"ה) שראה בכך הפרעה במצב העבודה של אלול המקובל בישיבה, יצא בדברים חוצבי להבות אש להסיח את הדעת מכל עניין צדדי ולעבוד בתורה ויראת

שמים בלי כל היסח הדעת כלשהוא כבתקופת אלול של שנים עברו. הוא הוסיף בדרישתו: איך יתכן שלאחר שנעשו לנו ניסים גלויים לאין ספור במשך כל המלחמה, נוריד דוקא כעת באלול את מתח עבודת ה' המקובל בישיבה, הלא להיך צריך להיות, כי כל זה מחייב התעלות נוספת עוד יותר.

ואכן כן היה, למרות הנסיונות הללו שהיו לגמרי לא קלים, היו ימי אלול תש"ה והימים הנוראים של שנת תש"ו בעבודה מאומצת ומחושמלת שאין לתאר.

לא תלין נבלתו על העץ כי קבור תקברנו ביום ההוא כי קללת אלקים תלוי (כא, כג)

דרשו חז"ל (סנהדרין מו). "אמר רבי מאיר בשעה שאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת, קלני מראשי! קלני מזרועי! (כמו שהאדם שיגע ועייף אומר ראשי כבד עלי זרועי כבד עלי, רש"י) אם כן המקום מצטער על דמן של רשעים שנשפך, קל וחומר על דמן של צדיקים".

עפ"ז ביאר מרון המשגיח הגאון הרב חיים זאב פינקל זצלה"ה: למדנו עד היכן מגעת השתתפות השכינה בצערו של הרשע, שכל זמן שנפשו מתאבלת למראה בשרו התלוי בבזיון על העץ, השכינה גם משתפת עצמה ואומרת "קלני מראשי" - ראשי כבד עלי!

ואם ברשעים כך, ק"ו שנכון הדבר בכל אחד מישראל. עומדים אנו בחודש הרחמים והסליחות, ובכל חודש אלול שוררת אורה של התקרבות לקב"ה. כדאיתא במדרש: אלול = אני לדודי ודודי לי.

התקרבות זו הולכת ומתעצמת בעש"ת, כדכתיב (ישעיה נה,ו): "דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב". ופי' חז"ל אלו עשרה ימים שבין ר"ה ליוה"כ"פ (ר"ה יח.), בימים אלו קרוב הקב"ה ומצוי לכל דורש, רוח של חסד וחנינה נושבת.

השאלה נשאלת, הרי אלו ימי דין ומשפט, וכי זה הזמן לחיבה והתקרבות יתירה? הביאור הוא, בשעת המשפט כביכול נשפט הקב"ה עם נשפטי, "עמו אנכי בצרה" (תהלים צא, טו), וכדכתיב (ישעיה סג,ט) "בכל צרתם לו צר". זו סיבת ההתקרבות הגדולה בזמנים אלו, שהרי הם עת צרה וצער מאימת הדין, ממילא בהם מתקרב הקב"ה לישראל.

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD - 6:59	Minneapolis, MN - 7:08
Brooklyn, NY - 6:49	Miami, FL - 7:08
Chicago, IL - 6:42	Monsey, NY - 6:49
Houston, Texas - 7:10	Montreal, Quebec - 6:50
Johannesburg, S. Africa - 5:42	Passaic, NJ - 6:49
Lakewood/Deal, NJ - 6:49	Toronto, Ontario - 7:12
London, UK - 7:03	Yerushalayim - 6:11
Los Angeles, CA - 6:43	Zurich, Switzerland - 7:23

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

אבידת עכו"ם

וכן תעשה לכל אבידת אחיך אשר תאבד ממנו, ע' ב"ק ק"ג ע"ב שדרשו לכל אבידת אחיך ולא של עכו"ם. ואמרו דאסור להחזיר דכתיב למען ספות הרוה את הצמאה אא"כ עושה קידוש ה'.

וע' ב"י חו"מ ריש סי' רס"ו דהטור כתב אבידת עובדי ע"ז כי הגוים היו מונים לישראל ע"ז והיו חכמי ישראל משיבים דלא נאמרה הלכה זו אלא בעובדי ע"ז הקדמונים, (ונשמט אצלינו מחמת הצענזור, ונמצא שהצענזור השמיט מה שכתב הב"י שהטור כתב משום הצענזור). וגם רבינו יונה והמאירי שינו מחמת הצענזור. וע לעיל בשם שומ. (וכתבו שרש"י לא שינה כמאירי כי היה לפני מעשה שריפת התלמוד).

וע' באר הגולה חו"מ שמ"ח להחזיר טעות עכו"ם משום קידוש ה'. וע' תו"ת פ' בהר כ"ה י"ד אות פ"ג שהחמיר בזה באר הגולה, אף שהיה עני כל ימיו, וכתב כן אחר הקוזאקים שהגיעו לוינא תט"ו, והוא עצמו ניצל דרך פלא מוילנא דרך מלחמה עם שוודין לספרדים באמסטרדם כמבואר בהקדמה א' לבאה"ג או"ח. (ולכא' משמע מלשון באה"ג שמחזיר כל טעות עכו"ם אבל מה שראה אנשים יורדים לטמיון היינו שלא החזירו מה שהטעו לעכו"ם).

וע' באר הגולה כאן שציון על סי' רס"ו. וע"ש באר הגולה רס"ו ב' מלשון הרמב"ם שלא יחזיר כי מחזיק ידי עוברי עברה, משמע דלא אמרה אלא בעובד ע"ז אבל בזה"ז שנימוסיהם להחזיר יחזיר להם.

ולכא' ק' דמ"מ יש מיעוט על אבידת עכו"ם וי"ל דכוונת באה"ג דעכ"פ אין איסור להחזיר, ויש להוסיף דכוונתו לשיטתו דמאחר דאין איסור הרי בזה"ז בדוקא יחזיר משום קידוש ה'.

(ובבאר הגולה, בריש דבריו משמע שכותב נגד המתעשר ע"י שהטעה לגוי, אבל בסוף דבריו כתב שהחזירו טעות עכו"ם והתעשרו, ומשמע גם בטעות ולא הטעה אותם. ואולי כוונתו דבמקום קידוש ה' חייב להחזירו, אבל לא משמע כן בלשון הגר"ז ד' ל"ח כי כתב רק הרי זה משובח.

הערות ותגובות בלשה"ק או באנגלית יתקבלו ברצון
במייל bishvilleihalacha@themir.org

עמו אנכי בצרה

אמר הכתוב: דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב. ופירשו חז"ל: אלו עשרה ימים שביין ר"ה ליוהכ"פ (ר"ה יח).

בימים אלו קרוב הקב"ה ומצוי לכל דורש. רוח של חסד וחנינה נושבת בימים הללו; לא עת חבוק ידים היא, אלא יתעורר כל אחד לדרוש את ה' הקרוב עתה אליו. עת רצון היא. ובעצם שוררת אוירה זו של פיוס והתקרבות בכל חדש אלול, כמו שאמרו: אלול – נוטריקון אני לדודי ודודי לי (אבודרהם ומטה משה בשם מדרש). עת דודים בין ישראל לאביהן שבשמים.

ולכאורה יקשה, והרי הימים ימי דין ומשפט המה, העת כזאת תיכשר לחיבה והתקרבות יתירה?

אלא כלל גדול בדינו של הקב"ה לימדונו רבותינו: "ר' חנינא בשם ר' ראובן אמר: אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו, כי באש ה' שופט אין כתיב כאן, אלא כי באש ה' נשפט. הוא שדוד אמר גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי (ילקו"ש תהלים רמז תרצב)

כלומר: עצם המשפט מביא להתקרבות גדולה ונפלאה בין הקב"ה לבין העומדין לפניו בדין, עד כדי כך שכאילו הקב"ה "נשפט" עמהן. ולכן עידן המשפט שעת כושר הוא, עליו עורר הנביא לאמור: דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב!

וטעמו של דבר ונמוקו: כי על כן נשפט הקב"ה כביכול יחד עם נשפטיו, על שום "עמו אנכי בצרה" (תהלים צא). וכעדות הכתוב "בכל צרתם לו צר" (ישעי' סג). היא סבת ההתקרבות הגדולה באלול ובעשרת ימי תשובה, שהרי הימים עת צרה וצער מאימת הדין המה.

ואף רשעים השרויים בצרה, הקב"ה מיצר עמהם. כמו ששנינו "לא תלין נבלתו על העץ כי קבר תקברנו כי קללת אלקים תלוי וגו' וכו', אמר ר' מאיר: בשעה שאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת: קלני מראשי! קלני מזרועי! (פירש"י, כמו שהאדם שיגע ועיף אומר, ראשי כבד עלי וזרועי כבד עלי), אם כן המקום מצטער על דמן של רשעים שנשפך, ק"ו על דמן של צדיקים" (סנהדרין מו).

בא וראה עד היכן מגעת השתתפות השכינה בצערן של הרשע. שכל זמן שנפשו של הרשע מתאבלת למראה בשרו המתנבל על העץ, שכינה גם היא משתפת עצמה עמו וקובלת: קלני מראשי! ראשי כבד עלי!

אמרו חז"ל: עשר ירידות ירד הקב"ה על הארץ. אחת בגן עדן ואחת בדור הפלגה ואחת בסדום ואחת בסנה, ואחת במצרים ואחת בסיני ואחת בנקרת הצור ושתיים באהל מועד ואחת לעתיד לבא" (ילקו"ש בראשית רמז כז) ו"ירידה" משמע התקרבות גדולה מצד הקב"ה כלפי האדם.

והנה גם אם ניתן להבין טעם ה"ירידה" שהיתה בסנה, בו נגלה הקב"ה למשה ובשרו על גאולת ישראל או טעם ירדת הקב"ה על הר סיני לתת תורה לעמו, אך מה ענין "ירידה" שירד הקב"ה לאנשי סדום הרעים וחטאים לה' מאד.

אלא הוא שאמרנו, שאף לרשעים גמורים אלו נתקרב הקב"ה בעת צרתם.

ואמרו חז"ל, "ארדה נא" – אמר ר' אבא בר כהנא: מלמד שפתח להם הקב"ה פתח של תשובה (ילקו"ש בראשית רמז פג), לפני קיצם הנורא הופיע עליהם הקב"ה ממרום קדשו, נתקרב כביכול אליהם והזריח

עליהם מאור פניו, פתח להם הקב"ה פתח הצלה פתח של תשובה.

ובמקום אחר אמרו: וה' המטיר על סדום ועל עמורה גפרית ואש וגו' אם עשו תשובה, הרי מטר, ואם לאו, גפרית ואש (מכילתא שירה ה).

עד הרגע האחרון המתין להם כביכול הקב"ה בזרועות פתוחות כמוכן לקבלם באהבה, המציא הקב"ה עצמו לידם כדי שידרשוהו, – נתקרב אליהם, לענות להם כשיקראוהו.

זהו תכנה ועומק משמעותה של ה"ירידה" לסדום. כמה מן הדאגה והצער על רשעים אלו שלא ישפך דמן באו כאן לידי ביטוי, כמה מן ההתקרבות יש בה ב"ירידה" זו בחינת "עמו אנכי בצרה". ואך לבם המושחת והחשוך של אנשי סדום הוא הוא שדחה את האור בשתי ידים ובחר במות. ואם כן חס המקום על דמן שלא ישפך, כמה מצטער על דמן שנשפך, ואם על רשעים כך על צדיקים על אחת כמה וכמה.

אמרו חז"ל: ויאמר ה' אלי אל תצר את מואב ואל תתגר במלחמה, וכי מה עלה על דעתו של משה לעשות מלחמה שלא בשרות? אלא נשא משה ק"ו בעצמו, אמר: ומה מדינים שלא באו אלא לעזור את מואב, אמרה תורה: צרור את המדינים והכיתם אותם, מואבים עצמם לא כל שכן (ב"ק לח).

כלומר: מבלי שנצטוו על כך, החליט משה רבינו – עבד ה' ונאמן ביתו – לערוך מלחמה נגד מואב. הא כיצד? אלא שק"ו היא מידה שהתורה נדרשת בה, וא"כ אם על המדינים שסייעו ביד מואב להחטיא את ישראל, צוה ה' צרור את המדינים והכיתם אותם כי צוררים הם לכם בנכליהם אשר נכלו לכם על דבר פעור וגו' (במדבר כה). "צרור" משמע בשנאה ובאיבה כפירש"י, ומצינו שנצטוו ישראל להלחם בהם ביתר חרון וחימה מאשר כל המלחמות שנצטוו עליהם, שכן אמרו: אעפ"י שכתבתי: כי תקרב אל עיר להלחם עליה וקראת אליה לשלום – לאלו לא תעשו כן! לא תדרוש שלוםם וטובתם! (במ"ד כא).

ועוד אמרו: צרור את המדינים, לפי שכתבתי כי תצור אל עיר ימים רבים להלחם עליה לתפשה לא תשחית את עצה וגו', לאלו לא תעשו כן! אלא חבלו אילנותיהן! (שם).

זהו צו מלחמת חרמה ללא רחמים. אומה בזויה זו אינה ראויה לדרישת שלום, וגם עם הצומח שבתוכה אין להתחשב, הכל נתעב ונאלח. וכל זאת באה עליהם על דבר פעור וגו'.

ואם על הנטפלים לעושי הנבלה כך יצא הקצף, על המחטיאים עצמם על אחת כמה וכמה. ק"ו זה דרש משה. ודינו דין אמת, וכך אמנם אמר הקב"ה לאחר זמן ביד אלישע נביאו, "כה אמר ה' וגו' ונתן את מואב בידכם והכיתם כל עיר מבצר וכל עיר מבחור: וכל עץ טוב תפילו וגו' "אמרו לו (לאלישע), התורה אמרה לא תשחית את עצה, ואתה אומר כן? אמר להם: על כל האומות צוה דבר זה, אבל אומה זו קלה ובזויה היא, שנא' ונקל זאת בעיני ה' ונתן את מואב בידכם, ונאמר: לא תדרוש שלוםם וטובתם – אלו אילנות טובות (שם).

ובכן, דין אחד למואב ולמדין! ואדרבא היתרון למואב, מכח ק"ו, שאם מלחמת מדין היא "נקמת ה'" (במדבר לא) שלא ישאירו בהם שריד ופליט נקמת עמלק או נקמת שבעה עמים (רמב"ן שם). המלחמה במואב לא כל שכן שמלחמת מצוה היא.

אך לא כן אמר לו הקב"ה למשה: "לא כשעלתה על דעתך עלתה על דעתי, שתי פרידות טובות יש לי להוציא מהן, רות המואביה ונעמה העמונית" (ב"ק לח).

של ק"ו בדינה של גיהנם. ככל שתגדל צרתו של אדם תגדל התקרבות הקב"ה אליו. הלא כן אמרו: כי באש ה' שופט אין כתיב כאן, אלא כי באש ה' נשפט. "הוא שדוד אמר גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי". אין דוד המלך ע"ה מתיירא אפי' מעמקה של גיהנם, כי גם "שם" "אתה עמדי". מה לי גיא מה לי צלמות, "אתה עמדי", "עמו אנכי בצרה". אם "אתה עמדי" הרי אור האינוסוף שורר שם בתוכי גיא הצלמות: ה' אורי וישעי ממי אירא! ה' מעוז חיי ממי אפחד!

אכן הקב"ה עמנו בכל צרה וצוקה, למשמע אוזן תגיל נפשנו ותמלא אורה ותקוה.

אך במקום גילה שם תהא רעדה! פחד מפני ה' והדר גאונו העומד כביכול וממתין בפתח התשובה שפתח לפנינו ברחמים. חלילה לנו מהיות כסודם, בל נדמה לעמורה שלא חסו על נפשותם ולא ניצלו את שעת הכושר בהיות אלקים קרוב למן.

הוי - "דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב!"

וכך איתא בזהר: "ווי לון לבני נשא דקוב"ה אסיר עמהון בגלותא ושכינתא אסירת עמהון, ואתמר בה: אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים, ופורקנה דילה דאיהי תשובה וכו' איהי תליא בידיהון וכו', ויפן כה וכה - וירא כי אין איש דאתער לה בגוייהו (תקוני זהר ו). עכ"ל.

אוי להם לבני אדם שהקב"ה אסור אתם בגלות והשכינה אסורה עמהם, ונאמר בה: אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים. וגאולתה, שהיא התשובה, היא נתונה בידם. ויפן כה וכה וירא כי אין איש מתעורר בתוכם.

אבוי לבני אדם שהשכינה אתם "שכינתא בגלותא" ומצפה שישבו את שבותה ויגאלוה, ואין איש שם על לב. "ופורקנה דילה דאיהי תשובה" - גאולת השכינה ע"י התשובה.

ועוד גאולה נאמר בה, כמאמרם ז"ל: "כתיב פדה בשלום נפשי מקרב לי וגו' אמר הקב"ה: כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים ומתפלל עם הצבור מעלה אני עליו כאילו פדאני לי ולבני מבין אומות העולם (ברכות ח).

פירש"י: "פדה בשלום - זה שעסק בדברי שלום דהיינו תורה, דכתי' "וכל נתיבותיה שלום", וכן גמילות חסדים נמי שלום הוא, שמתוך שגומל חסד בגופו לחברו הוא מכיר שהוא אוהבו ובא לידי אחוה ושלוש" עכ"ל.

והמתפלל עם הצבור נלמד מסיפי' דקרא "כי ברבים היו עמדי", וכמו שאמרו למעלה (שם) "אימתי עת רצון, בשעה שהצבור מתפללין וכו', וכתיב "פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי".

כל התאמצות והתחזקות בתורה ובתפילה ובגמילות חסדים מקרבת את השלום ומגבירה את כחו. ובכוחו של השלום פודים כביכול את השכינה ובניה מן האומות.

ובכל שעה כך, ק"ו בבא חודש אלול ועשרת ימי תשובה, "בהיותו קרוב", בזמן שהקב"ה פותח לנו שערי תשובה, "ויפן כה וכה" - הנמצא איש אשר רוח בו ולב להתעורר ולעורר אחרים לתורה לתפילה ולגמילות חסדים.

העושה כן, לא זו בלבד שזכה וזיכה את הרבים וזכות הרבים תלויה בו, אלא שמעלין עליו כאילו גאל שכינתא מגלותא וכאילו פדה את הקב"ה ואת בניו מבין האומות. ושכרו, "עין לא ראתה אלקים זולתך".

דבר זה כשלעצמו חידוש רב הוא, שתי פרידות טובות שעתידות לצאת לאחר שנים רבות, מצילות מכליון מוחלט אומה שלמה, אומה בזויה שאין לה זכות קיום בעולם.

ועוד פתרו חז"ל פתרון מופלא בענין. וכך אמרו: אל תצר את מואב, משל לאחד שהלוה על גדישו שיתן לו חטין לגורן, היה לבעל הגדיש שונא אחד והלך והדליק את הגדיש, ובא המלוה ותפש את הלוה ואמר לו: תן לי מה שאתה חייב לי! אמר לו הלוה: לא די צערי שנאבד גדישי אלא באת והוספת צרה על צרתי, כך אמר לו הקב"ה למשה: אתמול יקדו גדישם, שנא' כי אז יצאה מחשבון ואתם באים להוסיף צרה על צרתם אל תצר את מואב! (ילקו"ש דברים רמז תתח).

כלומר, בעצם צריך היה להיות נחתם גזר דינם של מואב למלחמת חרמה. אותה נקמה - נקמת ה' - שנעשתה במדין היתה צריכה להעשות כפלים על ראש מואב. ואמנם עתידים ישראל שיותר להם לעשות שפטים במואב, אך זו תהיה רק בימי דוד (תוס' ב"ק לח), לא עתה בעודם שרויים בצרה - כי אכלה בהם אש - לעת כזאת אין הקב"ה מניח בשום פנים להוסיף צרה על צרתם, אל תצר! בבחינת "עמו אנכי בצרה".

נאמר בתורה: ושב ה' אלקיך את שבותך ורחמך ושב וקבצך מכל העמים אשר הפיצך ה' אלקיך שמה (דברים ל). פירש"י: "ושב ה' אלקיך את שבותך" - היה לו לכתוב "והשיב את שבותך". רבותינו למדו מכאן כביכול שהשכינה שרויה עם ישראל בצרת גלותם, וכשנגאלין הכתיב גאולה לעצמו שהוא ישוב עמהם. ועוד יש לפרש: שגדול יום קבוץ גלויות ובקושי כאילו הוא עצמו צריך להיות אוזן בידי ממש איש ממקומו, כענין שנאמר: "ואתם תלקטו לאחד בני ישראל", ואף בגלויות שאר האומות מצינו כך, "ושבתי את שבות מצרים". עכ"ל.

כלומר: לא בישראל בלבד כשהם נגאלים מגלות ומצרה מעלה הקב"ה על עצמו כאילו גם הוא נגאל עמהן, ככתוב ושב ה' אלקיך, והשיב לא נאמר אלא 'ושב'. ולא בישראל בלבד גדול היום שמתקבצין גלויותיהן עד שכאילו "הוא עצמו אוזן בידי ממש איש ממקומו". אלא אף בגלויות שאר אומות כן, שכן אמר יחזקאל "ושבתי את שבות מצרים" (יחזקאל כט). וירמיה אומר "ושבתי שבות מואב" (ירמי' מח). אותו "מואב" הנקלה והבזוי שחטא והחטיא את ישראל, אך מכל מקום עכשיו הוא בצרה ובשביה, וכיון שכן, הקב"ה כביכול עמו בצרה עד שבשעה שגואלו ומשיב את שבותו, מעלה על עצמו כאילו נגאל עמהן.

ואם ברשעי האומות נתקיים "בכל צרתם לו צר" ו"עמו אנכי בצרה", ישראל הנאמר בהן "ועמך כולם צדיקים" ישראל עם קרובו על אחת כמה וכמה.

ולא בדיני הגוף והנפש בלבד נאמר "עמו אנכי בצרה", אלא אף בדיני ממונות כן, ואפי' בדין פרוטה. וכך אמרו חז"ל: "צריך שיהיו בעלי דינין נוהגין אימה בעצמן והדיינין נוהגין אימה בעצמן, כביכול להקב"ה הן דנין, שכן אמר יהושפט לדיינין; "כי לא לאדם תשפוטו כי לא ה'", "א"ר חמא בר חנינא: בא וראה, אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו, בשר ודם דן לבוראו, אלא אמר הקב"ה לדיינין: היו נוהגין אימה בעצמכם כאילו אותי אתם דנים (תנחו' שופטים ז).

בא וראה חביבותו של אדם לפני בוראו ית', עד שבעמדו לפני השופט בדין של מה בכך מעלה עליו הקב"ה כאילו נידון עמו, ואומר לדיינין: השמרו והזהרו! זכרו ושימו על לבכם! אותי אתם דנים! "אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו", כלומר: לולא קבע הקב"ה כך בתורתו, מי היה מעלה על רוחו כדברים הללו.

אם בדיני ממונות כן, בדיני גופים ונפשות לא כל שכן. וק"ו בן בנו

Below is an English adaptation of this weeks' Parsha Preview which can be heard live every Wednesday at 2:15 PM

Forgotten But Not Gone!

Harav Hagaon Shmuel Friedman shlita

Ki Seitzei is the parshah with the most mitzvos — 74 — and it's no coincidence that it is read in Elul, during the days of rachamim; the Gaon writes that the days of Elul are kulo rachamim. By thinking into the mitzvos we can derive some chizuk and inspiration in our avodas Hashem for Elul and in general.

The Zohar teaches that the 613 mitzvos are 613 eitzos to come close to the Ribbono Shel Olam and increase our recognition of Him. Indeed, when the passuk states (Mishlei 22:20) הלא כתבתי לך שלישים, במועצת ודעת, the word שלישים refers to the Torah, which is “tripled” (encompassing as it does Torah, Nevi'im, and Kesuvim), and provides מועצת ודעת — eitzos and daas. The next passuk continues: להודיעך קשט אמרי אמת להשיב אמרים אמת לשלחך, conveying that the Torah tells you the truth and enables you to answer people truthfully, with a clear answer from the Torah.

The Rambam, in Hilchos Temurah, quotes the former passuk in expressing a similar idea, that most of the Torah's dinim are eitzos from the Ribbono Shel Olam, the greatest “baal eitzah,” for us to perfect ourselves:

רוב דיני התורה אינן אלא עצות מרחוק מגדול העצה לתקן הדעות וליישר כל המעשים, וכן הוא אומר הלא כתבתי לך שלישים במועצות ודעת.

Metzudas David, on these pesukim, also explains that the Torah is full of eitzos, and the 613 mitzvos are the best eitzos for how a person should live.

Let's take the mitzvah of שכחה, from this week's parshah, as an example. If a person forgets a bundle of grain in the field, the Torah instructs him to leave it and allow the poor to take it: כי תקצר קצירך בשדה ושכחת עמר בשדה לא תשוב לקחתו לגר ליתום ולא למנה יהיה למען יברכך ה' אלקיך בכל מעשה ידיך.

I would like to examine three beautiful midrashim that explain the significance of this mitzvah.

Mitzvos at Every Step

The first is in Yalkut Shimoni 190:

ר' לוי פתח והייתם לי קדושים כי קדוש אני ה' ואבדיל אתכם מן העמים ... כל מעשיה של ישראל משונים מאומות העולם בחרישתן ובזריעתן ובקצירתן ובעימורן ובדישתן בגרניהן וביקביהן במנינן ובחשבונן. בחרישתן, לא תחרוש בשור ובחמור יחדו. בזריעתן, לא תזרע כרמך כלאים. בקצירתן, ולקט קצירך לא תלקט. בעימורן, ושכחת עומר בשדה. בדישתן, לא תחסום שור בדישו. בגרניהן וביקביהן, העניק תעניק לו מצאנך ומגרנך ומיקבך. במנינן ובחשבונן, שיהו אומות העולם מונין לחמה וישראל ללבנה.

The Midrash is teaching that the Ribbono Shel Olam separated us from all the nations in the sense that all of our actions differ from theirs. When we plow, we have a mitzvah not to plow using a team of an ox and a donkey; when we plant, we may not combine two species. Even our leaving behind שכחה for the poor differentiates us from the other nations.

Unintentional Merits

Another Midrash teaches (Yalkut Shimoni 479):

רבי אלעזר בן עזריה אומר הרי הוא אומר כי תקצור קצירך בשדה ושכחת עומר בשדה לא תשוב לקחתו לגר ליתום ולא למנה יהיה למען יברכך ה' אלהיך קבע הכתוב ברכה למי שבא לידו מצוה בלא ידיעה. אמור מעתה היתה סלע צרורה לו בכנפיו ונפלה ממנו מצאה עני ומתפרנס בה הרי הכתוב קובע לו ברכה כשוכח עומר בתוך שדה.

Here the Midrash is noting that the Torah gave us the opportunity to accrue mitzvos even without our knowledge, such as שכחה, where a person forgets something and it turns into a mitzvah, even though he left it there unintentionally. This is similar to a person who lost a coin and then a pauper found it and was able to use it — the Torah grants the giver berachah as well.

This Midrash adds a story of a chassid who forgot some produce in his field, and he told his son to bring korbanos in celebration. When the son wondered why he was so happy with this mitzvah, more so than other mitzvos, he explained that every other mitzvah has to be done deliberately, but this mitzvah by definition cannot be done intentionally. “Had we done this purposely,” he added, “we would not have

Below is an English adaptation of this weeks' Parsha Preview which can be heard live every Wednesday at 2:15 PM

had a mitzvah!"

The Midrash concludes with a kal v'chomer: If the Torah gives credit to a person who did a mitzvah unintentionally, how much more so does a person receive credit for doing a mitzvah intentionally!

Accompanied by Jewels

The third Midrash (Devarim Rabbah on this week's parshah) expounds the passuk (Mishlei 1:9) **כִּי לִוִּיתֵי חֵן הֵם לְרֵאשֶׁךְ** as follows:

אמר רבי פנחס בר חמא לכל מקום שתלך המצות מלוות אותך. כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך. אם עשית לך דלת המצות מלוות אותך שנאמר וכתבתם על מזוזות ביתך. אם לבשת כלים חדשים המצות מלוות אותך שנאמר לא תלבש שעטנז. אם הלכת לגלח המצות מלוות אותך שנא' לא תקיפו פאת ראשכם. ואם היה לך שדה והלכת לחרוש בתוכה המצות מלוות אותך שנאמר לא תחרוש בשור ובחמור יחדו. ואם זרעת אותה המצות מלוות אותך שנא' לא תזרע כרמך כלאים. ואם קצרת אותה המצות מלוות אותך שנא' כי תקצור קצירך בשדך ושכחת עומר בשדה. אמר הקדוש ברוך הוא אפילו לא היית עוסק בדבר אלא מהלך בדרך המצות מלוות אותך מנין שנא' כי יקרא קן צפור לפניך.

The “piece of jewelry on your head” — **כִּי לִוִּיתֵי חֵן הֵם לְרֵאשֶׁךְ** — is a reference to the mitzvos that accompany you wherever you go. When you build a home, you have a mitzvah to put a fence on your roof. When you put up a door, you have a mitzvah to affix a mezuzah. When you wear new clothing, you have a mitzvah not to wear shaatnez. When you take a haircut, you have a mitzvah to leave peyos. When you plow, plant, and harvest your field, you have mitzvos each step of the way, including שכחה. These special mitzvos accompany a person and protect him.

To recap, the first Midrash describes how Hashem singles us out from the nations of the world through mitzvos such as שכחה. The second takes note of the opportunity שכחה offers — to do a mitzvah without intending do — and highlights the great reward for one who does intend to do a mitzvah. And the third teaches that mitzvos accompany us everywhere; wherever we go, we have opportunities to do mitzvos, even when we forget something and even if we're just traveling along the way.

Obligations or Opportunities?

A person once came to R' Meir Brandsdorfer, the dayan and rav in Yerushalayim, and said he has a problem on Shabbos with regard to a certain melachah. R' Meir responded, “It sounds like you have 39 problems on Shabbos. But we don't have 39 problems — we have 39 possibilities!”

The same is true of the many mitzvos Hashem gives us every step of the way. We can look at these as obligations — I just built a house, now I have to put up a maakeh and a mezuzah — or we can look at them as opportunities. Indeed, at the beginning of the parshah Rashi says that when you are zocheh to do the mitzvah of shiluach haken, you'll then be zocheh to build a house and do the mitzvah of maakeh, and eventually do the mitzvos related to fields and clothing, as mitzvah goreres mitzvah.

These mitzvos are all opportunities for a person to perfect himself. The Torah even grants us the opportunity to perfect ourselves through not doing anything, as we know that if someone had the opportunity to do an aveirah and he refrained, he is considered to have done a mitzvah.

Parshas Ki Seitzei, then, is teaching us an incredibly empowering lesson, one that I think is a tremendous chizuk for these days of Elul, leading up to the Yamim Noraim. We have so many opportunities for ruchniyus, through every bit of gashmiyus in our lives. Wherever we find ourselves, whatever we have, whatever we do — it's a chance for a mitzvah.

The Ramban relates, in Ha'Emunah V'Habitachon, that there was a person who was working for his parnassah and was concerned that perhaps he was guilty of bittul Torah. To this, the Ramban responds that if a person makes sure, while he's working, to fulfill the mitzvos he is obligated in, and not to transgress any aveiros, then he is not mevatel Torah for even a moment. I don't think it's the same level as actual limud haTorah, but such a person has a chelek in Torah by virtue of his keeping all the relevant mitzvos.

Retroactive Repairs

As we approach the Yamim Noraim, we need to take note of the opportunities that lie before us. The streets are filled with diamonds! All day, at every

Below is an English adaptation of this weeks' Parsha Preview which can be heard live every Wednesday at 2:15 PM

step, we can collect these jewels. The Torah is calling to our attention, during this special time, that wherever we go we have the opportunity to do mitzvos, even without intending to!

I heard, I think in the name of R' Avigdor Miller, that we can derive a chiddush from the mitzvah of שכחה, which is that a person can decide, retroactively, to choose to do good and infuse his past actions with positive intentions; he turns his forgotten produce into a mitzvah

by deciding to leave it in the field for the poor. Similarly, we have the opportunity to later go back and turn our actions into a mitzvah, or elevate them to a higher level, by retroactively infusing them with simchah, ratzon, and proper kavanah. Just as we can undo an aveirah through charatah, we can do teshuvah in the positive sense by uplifting our past good deeds as well. This, too, is a chizuk for these upcoming days.

Gut Shabbos.

A special Mazel Tov to
Yisroel and Mrs. Shapiro
on their recent חתונה.

Each week Mrs. Shapiro works tirelessly as the graphic designer of the בשבילי הפרשה and בשבילי המועד .

On behalf of all of us who benefit from her dedication, we wish them מזל טוב and may they be זוכה to build a בית נאמן בישראל .

This Week's Bishvilei Haparsha is sponsored by:

